

Drijenka PANDŽIĆ KULIŠ*

**IZVJEŠTAJ O MEĐUNARODNOM SIMPOZIJU
TEMELJI I KOMERCIJALIZACIJA KULTURNE MEMORIJE**

**REPORT ON INTERNATIONAL SYMPOSIUM
BASES AND COMMERCIALIZATION OF CULTURAL MEMORY**

Pojam ljudskog sjećanja ili pamćenja – *memorije* – evocira *nešto* što je zaustavljeno u vremenu, što pobuđuje sjećanje na prošlo zbivanje ili događanje. Izdvoji li se neki trenutak iz naše memorije, vrlo je jasno da se dogodio u prošlosti, ali i potpuno je razgovijetno da djeluje na našu sadašnjost te utječe na našu budućnost. U skladu s time je *kulturna memorija*, pojam koji je uveo istaknuti znanstvenik Jan Assmann (1988.), itekako važna za svako društvo (zajednicu), kulturu i vrijeme.

Kulturna memorija gradi povijest i tradicije društvenih skupina u svjetlu njihovih potreba i okolnosti. U posljednjih nekoliko desetljeća, kao pojam i kao koncept te njezin razvoj i utjecaj, predmet su sustavnih istraživanja u okviru različitih znanstvenih disciplina: kulturalnih studija (kulturologije, znanosti o kulturi), historiografije (znanosti o povijesti, povijesti), arheologije, antropologije i etnologije, ekonomije (osobito turizma), lingvistike, sociologije itd.

Sukladno neprijepnoj činjenici i postojećim znanstvenim istraživanjima da je proučavanje kulturne memorije izvor neiscrpnih interdisciplinarnih rasprava, održan je 15. prosinca 2017. na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu međunarodni simpozij s temom *Temelji i komercijalizacija kultur-*

The notion of human recollection or remembrance – *memory* – entails reminiscing about *something* caught in time that evokes memories to past events or occurrences. However, if we pluck from our memory one moment we shall realize that, although it happened in the past, it is entirely plain that that moment affects our presence and impacts our future. That is how cultural memory, a term used by Jan Assmann in 1988, works and why it is important for all societies, cultures and periods.

Cultural memory makes up history and tradition of social groups in the light of their needs and circumstances. In the recent decades, the notion and concept of cultural memory as well as its development and impact have been the subject of many systematic investigations within different scientific disciplines: cultural studies (culturology, science of culture), historiography (science of history, history), archaeology, anthropology and ethnology, economics (especially tourism studies), linguistics, sociology, etc.

It is an undisputable fact that the study of cultural memory is the subject of a myriad of interdisciplinary colloquia and research studies. This is why a symposium entitled *Bases and commercialization of cultural memory* was organized at the Fac-

---

* Drijenka Pandžić Kuliš, Lecturer in Business French and Spanish at the Department of Business Foreign Languages, Faculty of Economics & Business, University of Zagreb, e-mail: dpandzick@net.efzg.hr

ne memorije. Ostvaren je u sklopu suradnje prema Općem sporazumu, združenome doktorskom studiju te ERASMUS+ ugovoru o razmjeni između Sveučilišta Quintana Roo i Sveučilišta u Zagrebu. Profesorica dr. sc. Nevenka Čavlek s Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te profesor dr. sc. Andreas Koechert sa Sveučilišta Quintana Roo koordinirali su sudjelovanje i suradnju s članovima Ekonomskog fakulteta i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Odjelom za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zadru (UNIZD) i Nacionalnoga autonomnog sveučilišta u Meksiku.

Assmann razlikuje komunikacijsku i kulturnu memoriju: komunikacijska se posebice odnosi na neka biografska sjećanja određene grupe, a kulturnu memoriju tvore različiti mediji: spomenici, tekstovi, obredi i sl., koji služe za prepoznavanje značenja povezanih s onim što se dogodilo.

U najavi simpozija je istaknuto: “Kao generički pojam kulturna memorija se shvaća kao svaki posebni inventar kontinuirane ponovne upotrebe, tzv. kulturni inventar. Kulturna memorija je ‘daleko od svakodnevice’, odnosno takva memorija obilježava izrazito širi vremenski horizont. Predstavlja organiziranu i ritualiziranu komunikaciju između prošlosti i njezinih jasnih društvenih, kulturnih i ekonomskih utjecaja i sektora svakodnevnog i budućeg života. Tako kulturna memorija ima bitne utjecaje u svojoj komercijalizaciji - i obrnuto.” To je bio i jedan od poticaja za organizaciju ovoga međunarodnog simpozija.

Skup je pozdravila prof. dr. sc. Nataša Erjavec, prodekanica za znanost, poslijediplomske studije i doktorate Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, naglasivši važnost međusveučilišne i međunarodne interdisciplinarnе suradnje. U uvodnoj je riječi prof. dr. sc. Nevenka Čavlek, s Katedre za turizam Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, istaknula kako se u temama izlaganja vidi široko područje kulturne memorije. Posebno je naglasila važnost kulturne me-

morije i Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na 15. prosinca, 2017. unutar trajajućeg suradnje temeljenog na Općem sporazumu, Zajedničkom doktorskom studiju te ERASMUS+ ugovoru o razmjeni između Sveučilišta Quintana Roo i Sveučilišta u Zagrebu. Profesorice Nevenka Čavlek s Sveučilišta u Zagrebu i profesor dr. sc. Andreas Koechert s Sveučilišta Quintana Roo koordinirali su sudjelovanje i suradnju s članovima Ekonomskog fakulteta i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te Odjelom za turizam i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zadru (UNIZD) i Nacionalnoga autonomnog sveučilišta u Meksiku.

Assmann razlikuje komunikacijsku i kulturnu memoriju: komunikacijska se posebice odnosi na neka biografska sjećanja određene grupe, a kulturnu memoriju tvore različiti mediji: spomenici, tekstovi, obredi i sl., koji služe za prepoznavanje značenja povezanih s onim što se dogodilo.

Assmann razlikuje komunikacijsku i kulturnu memoriju: komunikacijska se posebice odnosi na neka biografska sjećanja određene grupe, a kulturnu memoriju tvore različiti mediji: spomenici, tekstovi, obredi i sl., koji služe za prepoznavanje značenja povezanih s onim što se dogodilo.

Assmann razlikuje komunikacijsku i kulturnu memoriju: komunikacijska se posebice odnosi na neka biografska sjećanja određene grupe, a kulturnu memoriju tvore različiti mediji: spomenici, tekstovi, obredi i sl., koji služe za prepoznavanje značenja povezanih s onim što se dogodilo.

morije u turizmu i mogućnost daljnjih znanstvenih istraživanja utjecaja kulturne memorije u različitim znanstvenim disciplinama.

Prvi dio simpozija moderirale su prof. dr. sc. Nevenka Čavlek s Katedre za turizam EFZG i doc. dr. sc. Božena Krce Miočić s Odjela za turizam i komunikacijske znanosti UNIZD, a drugi dio doc. dr. sc. Igor Kulenović (UNIZD) i Vera Krnajska Hršak, MA s Katedre za poslovne strane jezike EFZG. Prvo je predavanje održao prof. Koechert sa Sveučilišta Quintana Roo. Svoje je izlaganje temeljio na generacijskoj *metamemoriji* u kulturnoj memoriji na primjeru Perua. Na početku je istaknuo nekoliko važnih činjenica o kulturnoj memoriji. Među ostalim je ustvrdio da su identitet i memorija vrlo važni (bitni, temeljni) za čovjeka te da "jedno bez drugoga ne može". Budući da je memorija sinteza vremena i identiteta, identitet je razlučio na tri razine (unutarnju, društvenu i kulturnu) koje pak čine individualnu, komunikacijsku i kulturnu memoriju. Sukladno je zaključio kako se individualna memorija odnosi na osobni identitet (tj. „mogu informaciju prenijeti drugome na način na koji ja želim“) te kako se komunikacijska memorija odnosi na društveni identitet (kao "zajednička osnova s društvom", primjerice, "može biti jezik kojim se služimo"), a zatim je ustvrdio da je kulturna memorija jedna vrsta kolektivne memorije koju dijeli određeni broj ljudi u istom društvu te se odnosi na kulturni identitet svakog čovjeka. Ta se posljednja razina također naziva *metamemorijom* koja se definira kao prikaz individualne memorije: "prezentacija vlastitog sjećanja svakog pojedinca", "znanja koje posjeduje o tom sjećanju", i s druge strane, "ono što svaki pojedinac govori o tom sjećanju". Generacijsku *metamemoriju*, tj. "razvoj i promjenu identiteta X u spojenom identitetu X-Y tijekom vremena", potkrijepio je primjerom japanskih useljenika s Okinawe u Peru. Japanci su se počeli useljavati u Peru krajem 19. stoljeća gdje danas živi već treća i četvrta generacija useljenika koja se uglavnom smatra Peruan-

research and emphasised the significance of cultural memory in tourism studies, which opens avenues for further scientific research into the impacts of cultural memory in various scientific disciplines. She moderated the first part of the symposium with Assistant Professor Božena Krce Miočić from the Department of Tourism and Communication Sciences of the University of Zadar, while the second part was moderated by Assistant Professor Igor Kulenović from the same UNIZD department and Vera Krnajska Hršak, MA, from EFZG's Department of Business Foreign Languages.

The first presentation was given by Professor Andreas Koechert from the University of Quintana Roo in Mexico. Professor Koechert's presentation tackled the generational metamemory in cultural memory based on the example of Japanese immigrants in Peru. In his introduction, he emphasised some important facts about cultural memory, such as the fundamental significance of identity and memory for man, metamemory as the last, cultural, level of synthesis of time and identity following the inner and social levels that make up the individual, communicational and cultural memories. At the individual level, memory refers to personal identity (i.e. 'I can communicate the information in the way I wish to'); at the social level, memory refers to communication and social identity ('the language we use' can constitute a 'common ground' that we share with the rest of the society), and the cultural level presents a form of collective memory, which is shared by a number of people and which relates to the cultural identity of every person. This level is also known as metamemory defined as a synthesis of individual memory: 'the knowledge we possess about a memory' and 'what every individual is saying about that memory'. Generational metamemory explains the development and change of an identity X to a merged identity X-Y over the time. Professor Koechert substantiated this theory by an example of Japanese immigrants from Okinawa to Peru

cima, a samo doseljavanje u Peru prestaje biti dio njihove individualne memorije.

U nastavku simpozija prof. dr. sc. Nevena Škrbić Alempijević i doc. dr. sc. Sanja Potkonjak s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu predstavile su dio svojih antropoloških istraživanja o socijalističkoj baštini u suvremenome, postsocijalističkome hrvatskom društvu. Analizom su obuhvatile četiri studije slučaja koje su utemeljene na vlastitome etnografskom istraživanju kroz prizmu društvene memorije. Predstavljene su studije izabrane kao primjeri različitih načina na koje se socijalistička baština danas manifestira te kakav je odnos prema njoj u današnjem vremenu. Te mnemoničke prakse obuhvaćaju zanemarivanje i uklanjanje kao simptome namjerne kolektivne amnezije (slučaj: Grad i Ideologija), kroz svađe i sukobe sjećanja koji se javljaju kada različite društvene skupine tvrde da imaju pravo upisati svoje poglede u “pravu povijest” u javnim prostorima (slučaj: Trg maršala Tita) te njihovo očuvanje i slavljenje (slučaj: proslava Dana mladosti u Kumrovcu).

Prof. dr. sc. Barbara Blaha D. Pfeiler s Nacionalnoga autonomnog sveučilišta u Meksiku te doc. dr. sc. Alexander Voos i Nancy Paola Chávez Arias, doktorandica, gosti sa Sveučilišta Quintana Roo, govorili su o aspektima kulturne memorije indijanskog naroda Maja.

Docent Alexander W. Voss je osobito istaknuo da je proučavanje kulturne memorije uglavnom novi pristup u kontekstu istraživanja “povijesti Maja prethispanskoga razdoblja”. Na temelju teorijskog okvira kulturne memorije, koju je predstavio prof. Koehert, i primjenom komparativne metode u istraživanju “prethispanskih majanskih hijeroglifskih tekstova” i kolonijalnih dokumenata vezanih uz Mezoameriku moguće je utvrditi četiri osnovna elementa koji su ključni za razumijevanje kako je kulturno pamćenje stvoreno, priopćeno i proslijeđeno novim generacijama: “presavijene knjige”,

who started migrating to Peru at the end of 19th century and now form third and fourth generations who mostly consider themselves as Peruvians whose individual memory does not include the fact that they immigrated to Peru.

The symposium continued with a presentation of a part of anthropological investigations into the socialist heritage in contemporary Croatia’s society delivered by professors Nevena Škrbić Alempijević and Sanja Potkonjak from the Department of Ethnology and Cultural Anthropology, Faculty of Humanities and Social Studies on *Ethnological and Cultural Anthropological Approaches to Memory of Socialism*. They illustrated how the legacy of socialism was treated in post-socialist Croatia. Their analysis encompassed four case studies grounded on their ethnographic research, all through the prism of social memory. The cases were chosen to point to different ways in which the socialist heritage manifests itself and has been treated nowadays. Those mnemonic practices span from neglecting and removal as symptoms of intentional collective amnesia (as in case of the project City and Ideology), through contestations and clashes of memory that occur when different social groups claim their right to inscribe their views of the ‘right history’ in public spaces (in case of Marshal Tito Square, and Tito affects), to preservation and glorification (the case of the celebration of the Day of Youth in Kumrovec).

Professor Barbara Blaha D. Pfeiler from the National Autonomous University of Mexico, and Assistant Professor Alexander Voos and doctoral candidate Nancy Paola Chávez Arias from the University of Quintana Roo, discussed the aspects of cultural memory on the examples from the Indian people of Maya.

Assistant Professor Voss pointed out that the study of cultural memory is a rather new approach in the context of pre-Hispanic Mayan culture research. Based on the theoretical framework of cultural memory

“svećenici pisari”, “proroštvo na temelju ‘mantika rituala’ i kalendarske godine”. U knjigama ili kodeksima svećenici su se koristili matricama od 260 jedinica (stvorenih iz kombinacije 20 imena dana i 13 brojeva) koji se otkrivaju u fiksnom i ponavljajućem slijedu kako bi se registrirali stereotipni akcijski modeli za specifične teme koje se nalaze u ahistorijskom ili mitološkom okruženju. Proroštva se protežu kroz 365 dana mezoameričkog kalendara. Pravilnim tumačenjem svećenika “mantika rituala” uspostavlja kanon društvenog vođenja za različite konkretne (svakodnevne) situacije i pretvara svaki dio u povijesni događaj ljudske sfere. Život u prehispanskom društvu Maja uvjetovan je tom praksom najmanje 2000 godina.

Na kraju prvog dijela simpozija, Nancy Paola Chávez Arias, koja se posebno bavi tradicionalnim životom Maja poluotoka Yucatán, predstavila je svoj rad na doktorskoj disertaciji o tradicionalnom primaljstvu između komercijalizacije i politizacije. Svojim izlaganjem je potvrdila kako je kulturna memorija vrlo širok pojam kojoj je potrebna interdisciplinarnost i suradnja znanstvenika iz različitih područja te kako je sâm simpozij kao vrsta „oluje mozgova“.

Drugi dio simpozija bio je više posvećen lingvističkom aspektu kulturne memorije. Tako je prof. dr. sc. Barbara Blaha D. Pfeiler citirala da su lingvističke ideologije “eksplicitne ili implicitne ideje ili slike koje tumače odnos između jezika i ljudskih bića u društvenom svijetu” (Schieffelin, Woolard i Kroskrity, 2012). Taj način “definiranja jezika i ljudskog bića već je svjetonazor koji ideologizira priroda”, a “kulturne varijacije dane su u idejama o jeziku i funkciji komunikacije u društvenim procesima i u samom jeziku” dok “diskurs igra temeljnu ulogu u svakodnevnom izražavanju i reprodukciji ideologija i srodne kulturne memorije”.

U nastavku simpozija su profesorice s Katedre za poslovne strane jezike – dr. sc. Višnja Kabalin Borenić, prof., Romana Pezić, prof., Mirna Petanjek, prof. i Drijenka

(presented by professor Koechert) and applying the comparative method to pre-Hispanic Mayan hieroglyphic texts and colonial documents related to Mesoamerica, it is possible to identify four basic elements that are crucial for the understanding of how cultural memory was created, communicated, and passed down over generations: the folded books, the scribal priests, the divination based on a mantic ritual and the calendar year. In folded books or codices the priests used a matrix of 260 oracle lots (created from a combination of 20 day names and 13 numbers) that is revealed in a fixed and recurring sequence to register stereotyped action models for specific topics which are located in an ahistorical or mythological setting. This oracle is extended over the days which, in turn, are accounted for by the 365 dates of the Mesoamerican calendar. With the proper interpretation by the very same priests the mantic ritual establishes a canon of social conducts for different concrete (everyday) situations and turns each lot into an historical event of the human sphere. Life in pre-Hispanic Maya society has been conditioned by this practice for at least 2000 years.

The first part was rounded off by Nancy Paola Chávez Arias who presented her work on the doctoral thesis on an aspect of the Maya’s traditional life, i.e. traditional midwifery, between commercialization and politization. This topic has confirmed the wide scope that cultural memory entails and the symposium itself as a type of brainstorming necessitating interdisciplinarity and cooperation among a wide range of scholars and scientists, characterising the symposium as brainstorming.

The second part of the symposium was devoted to the linguistic aspect of cultural memory. Thus, Professor Blaha D. Pfeiler commented that linguistic ideologies are ‘explicit or implicit ideas or images which interpret the relation between languages and human beings in the social world’ (Schieffelin, Woolard & Kroskrity, 2012) and remarked that the fact of defining language and human being implies already a world view

Pandžić Kuliš, prof. – iznijele konkretne primjere o kulturalnim elementima u nastavi poslovnih stranih jezika, prijenosu značenja u konferencijskom prevođenju, poticanju studenata na kritičko razmišljanje te utjecaju društvenih medija na kolektivnu memoriju.

Profesorice poslovnoga engleskog jezika, dr. sc. Višnja Kabalin Borenić u suradnji s Verom Krnajski Hršak, MA, predstavile su istraživanje o vještinama poslovnog pisanja na uzorku od 200 studenata. Dobiveni rezultati bili su iznenađujući jer su prijave studenata na posao za mjesto financijskog analitičara, koje su trebali napisati, pokazale da su potpuno pogrešno protumačili fokus oglasa i da se naponi učenja trebaju usmjeriti na jačanje njihovih kritičkih sposobnosti čitanja. Naime, posao oglasa uključivao je atraktivan i privlačan prikaz kulture poduzeća. Uzimajući u obzir ono što su pročitali pod “nominalnom vrijednošću”, studenti su umjesto isticanja uvjeta koje zadovoljavaju za radno mjesto, oponašali dobivenu sliku tvrtke što je dovelo do naglašavanja njihove “srdačnosti”, štedljivosti i humora (!). Istraživanje je potvrdilo važnost provođenja praktičnih vještina čitanja (kritičkog razmišljanja, čitanja poruke i zaključaka) na način da se u radu sa studentima koriste materijali koje je izradila relevantna diskursna zajednica te da se uz tekstualnu provodi i analiza konteksta.

Romana Pezić, prof., kao prevoditeljica predstavila je okupljenima problematiku prevođenja i prijenosa ne samo jezične informacije nego i različite konotacije te emocije koje ta informacija sadrži imajući na umu svrhu potpuno razumljivog vođenja razgovora. Predstavila je konkretne primjere u prevođenju tragičnih događaja u ratnim okolnostima. Istaknula je da je u izboru riječi nužno pronaći ekvivalente za prijenos poruke kako bi svaki “ne-jezični element” bio prikladno prenesen.

Mirna Petanjek, profesorica nastavnoga kolegija Poslovni njemački jezik, istaknula je da su interkulturalni sadržaji važan dio nastave te da takvi sadržaji u kombinaciji

that is ideologized by nature cultural variation is given in the ideas about language and the function of communication both in the social processes and in the language itself. The discourse plays a fundamental role in the daily expression and reproduction of the ideologies and the related cultural memory.

In continuation the lecturers from the Department of Business Foreign Languages, Višnja Kabalin Borenić, PhD, Romana Pezić, *mag.univ.spec.*, Mirna Petanjek, *mag.phil.germ.*, and Drijenka Pandžić Kuliš, *mag.phil.rom.*, brought forth specific examples on cultural elements covered in foreign language learning classes: the transfer of meaning in conference interpreting, motivating students to think critically and the impact of social media to collective memory.

Višnja Kabalin Borenić, PhD, Senior Lecturer with EFZG's Department of Business Foreign Languages carried out a research on the skill of writing business letters on the sample of 200 students in cooperation with Vera Krnajski Hršak, MA. The results were surprising as students' applications for the job of a financial analyst that they were assigned to write showed that they had totally wrongly interpreted the focus of the advertisement and that the instructors should primarily focus on strengthening the students' critical reading competences. Namely the job ad included an attractive description of the company culture. Taking into account what they had read under 'face value', the students failed to state how they met the requirements for the job, but instead emulated the company's given picture by writing about their cordiality, thriftiness and even humour (!). The research confirmed the significance of practicing reading skills, more specifically critical thinking, deciphering for messages and making conclusions, so that students analyse the materials created by a relevant discourse community and understand the text's deep structure and cultural background.

Drawing from her experience as a translator and interpreter, Romana Pezić, *mag.univ.*

sa stručnim znanjem studente pripremaju za radno okruženje koje ih očekuje nakon završetka studija. Također, naglasila je da cilj interkulturalne nastave treba biti promjena perspektive kako bi studenti kulturološke različitosti doživjeli kao prednost u svome budućem poslovnom okruženju u kojem osobni i kolektivni uspjeh često ovisi o pravilnom opažanju i uvažavanju različitosti osobne i strane kulture. Interkulturalni sadržaji u nastavi poslovnoga njemačkog jezika razvijaju interkulturalne kompetencije studenata te ih tako senzibiliziraju za kulturološke osobitosti poslovnog svijeta.

Drijenka Pandžić Kuliš, profesorica nastavnih kolegija Poslovni francuski jezik i Poslovni španjolski jezik, sa studentima tijekom učenja tih poslovnih jezika radi na razvoju njihovih poslovnih kompetencija koristeći se bogatim vlastitim poslovnim iskustvom. Istaknula je osobito da je jezik odlučujući čimbenik kulturnog identiteta za različite skupine i pojedince pa tako i za poslovni svijet. Različite studije pokazuju da postoji važna veza između memorije, identiteta i imidža u poslovnim subjektima. Kolektivna memorija utječe na kolektivnu identifikaciju s korporativnom zajednicom i doprinosi razumijevanju odnosa i radnih procesa. Premda su poduzeća okrenuta budućnosti, isto tako sve se češće okreću i prema svojoj prošlosti. Uz pomoć pripovijedanja priča (*storytellinga*), poduzeća prenose emocije. Studente potiče da se tijekom učenja jezika i razvojem pripovjedačkih vještina približe kulturi poslovnih subjekata, dobro razumiju – važnost kolektivne memorije u poslovanju, globalizaciju i rad u multikulturalnim poduzećima. Na kraju izlaganja istaknula je i nekoliko pitanja koja se nameću uz razvoj društvenih medija koji čine kolektivnu memoriju, stalno dostupnu svima, koja je pod utjecajem digitalnih algoritama internetskih pretraživača, što potiče razmišljanja o sadašnjem i mogućem budućem utjecaju na usvajanje poslovnih stranih jezika.

Sva su izlaganja potaknula zanimljive i svrsishodne rasprave među stručnjacima i

spec. presented the challenge of transposing meanings when translating. Namely, in order to fulfill their task of facilitating communication as the third party, translators and interpreters have to transfer not only linguistic information but also an array of connotations and emotions included. The concrete examples in translating tragic events in war circumstances were sampled to corroborate the difficulty of finding linguistic equivalents that will transmit even the non-linguistic elements of the message appropriately.

Mirna Petanjek, *mag.phil.germ.* described the intercultural contents of Business German classes claiming that such content and expert language (terminology) are of paramount importance for developing the students' professional competences. She also stated that the aim of intercultural learning segments should involve a shift in perspective so that the students may see cultural differences as advantage in their future work environments where personal and collective success often depends on correct observation of the differences between one's own and foreign cultures. Intercultural content in Business German courses has facilitated the development of students' intercultural competencies – thus sensitizing them to cultural particularities of the business world.

Drijenka Pandžić Kuliš, *mag.phil.rom.*, lecturer in Business French and Business Spanish prepares her students to be future business experts through language instruction using her ample corporate experience. As language is the decisive factor of cultural identity for different groups and individuals, she quoted different studies that show the important connection between memory, identity, and image among business subjects. Collective memory impacts collective identification with the corporate community and contributes to understanding the relationships and work processes. Although firms are directed towards the future, they turn more often to their past and transfer emotions with the aid of *storytelling*. The students are encouraged to develop the ability of *story-*

znanstvenicima (različitih disciplina), pa i prisutnim studentima. U završnoj riječi je prof. Čavlek istaknula veliku važnost interdisciplinarnih rasprava i suradnju sa svrhom razumijevanja kulturne memorije. Međunarodni simpozij otvorio je mnoga dodatna pitanja pa tako i pitanje utjecaja kulturne memorije na medije, ali i preispitivanje učinaka koje ti mediji mogu imati u formiranju i komercijalnoj eksploataciji kulturne memorije.

telling in the target languages and thus come closer to the culture of the business entities, and understand the importance of collective memory in business operations/dealings, globalisation and work in multicultural companies. Finally, she posed a few questions connected with the development of the social media that make collective memory constantly available to all but are heavily influenced by internet search digital algorithms, which further prompts questions about their current and possibly future impacts on the future learning of business foreign languages.

All presentations incited fruitful discussions among the scholars and experts in different disciplines, and even with the alumni. In her closing remark, Professor Čavlek emphasised the prominent importance of interdisciplinary deliberations and cooperation with the purpose of cultural memory. This international symposium raised additional questions like the impact of the cultural memory on the media, as well as the effects that these media may generate in forming commercial exploitation of cultural memory.